

RÜŞTÜ BOZKURT

Yönünü arayan Artvin

Birçok yöremiz gibi Artvin insanı da yönünü arıyor. Artvinliler, hem ülkenin refahı artsın, hem de köklerini ta derinliklerinde hissettikleri kendi yöreleri bu refahtan payını alsın istiyorlar

Artvinlilerin çoğunluğu bu kadim kentin bağrında doğmuş, orada yaşamış, toprağından doymuş, suyundan serinlemiş, yaylasında soluklanmış, vadilerde ekip biçmiştir. Benim gibi birçok Artvinli de başka yörelerde doğmuş ama masallaşan anıların sarıp sarmaladığı, özlem dolu öykülerin ısıttığı Artvin'i yüreğinde büyütmüştür.

Atalarım, 1877-78 Türk-Rus Savaşı'nda Şavşet'in İmerhevi yöresinden göç ederek Niksar'ın Sorhun Köyü'ne yerleşmiştir. Göç edenler düşlerinde, düşüncelerinde, günlük yaşamlarında hep atalarının kopup geldiği topraklarla ilgili efsaneleşmiş duygular yaşatmıştır. Dedem, hatta dedemin babası Niksar'da doğduğu halde, İmherhev'deki Çağlayan, Yağlı, Maden, Tepebaşı, Oba, Yanıklı köylerindeki bütün sülaleler, yer adları, yaylalar, sular, gelenek ve görenekler zihnimin derinliklerinde saklanmıştır; çocukluğumda "marioba" şenliklerinden, bir yılbaşı oyunu olan "borobanaya" ve "delihorona" kadar her şey Artvin'de nasıl yaşıyorsa, öyle yaşanırdı köyümüzde.

Göçten tam 120 yıl sonra İmherhevi'deki köyümüze ilk kez gittiğimde; bizimle birlikte olanları, daha önce bu yöreye hiç gelmediğime inandıramadım. "Ciğori ğeli"yi soruyordum; "kıyat tarlası"nı merak ediyordum; Tepebaşı köyünde yaşayanlara "Ziyoslebi modiyan" şakasını yapıyordum; onlarla aynı dili konuşuyor; hatta orada yaşayanların ilgi menzili dışında kalmış konuları soruyordum. Benim meraklarım göç edenler için doğal, orada yaşayanlar için şaşırtıcı idi.

Özellikle belli gelir düzeyine erişen orta sınıf insanları arasında geçmişini, kim olduğunu, nereden geldiğini, hangi yerel özelliklere sahip olduklarını, aidiyetini ve ortak değerlerini arayanlar çoğalıyor. Böyle bir merak bende de uyandığı için doğup büyüdüğüm Tokat'la ilgili konulara ne kadar ilgi duyuyorsam; gözümü ilk açtığım ve kendimi bulduğum kent için "gölgem sadece Eskişehir'de yere düşer" diyorsam, Artvin ve sorunlarına da o kadar ilgi duyuyorum. Bu bizim gibi göç edenlerin kimliklerindeki çoklu yapı. Bizleri çeşitlendiren, zenginleştiren bir yapı bu; böyle bir yapıyı hiçbir zaman yadırgamadım, tam tersine gurur duydum, birçok insanda da aynı eğilimi gözledikçe seviniyorum.

Dar alanlarda yaşama

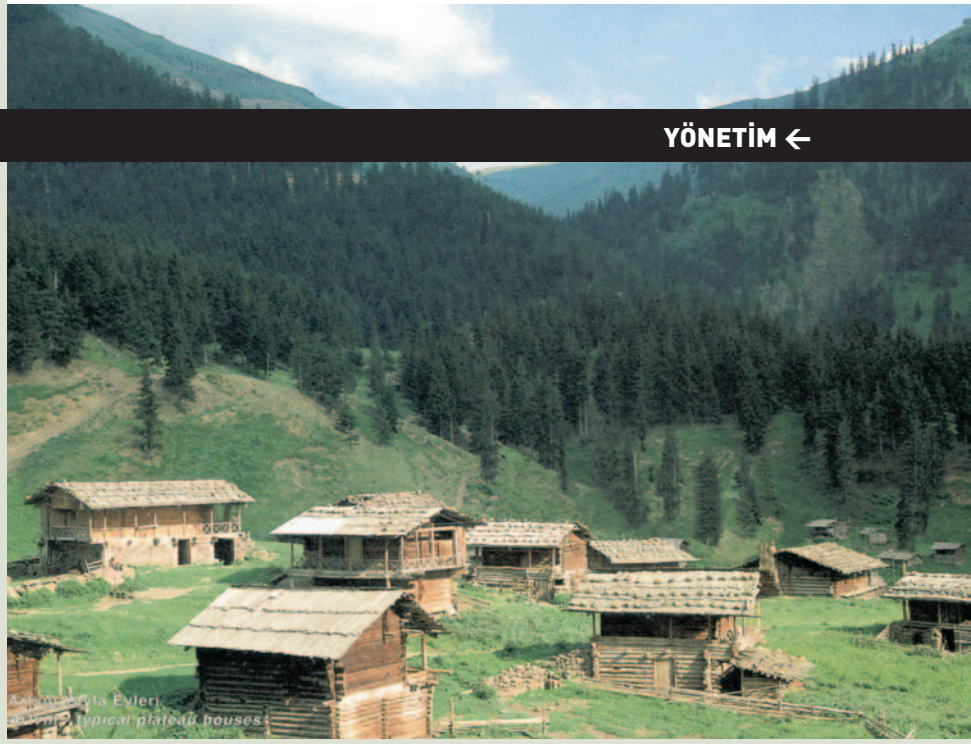
Artvinli hemşehriler çağırdığında onların toplantılarına katılıyorum. Onların özlemlerini, endişelerini, korkularını ve umutlarını paylaşıyor; elimden geldiği kadar da projelerin hayata taşınması için yardımcı olmaya çabalıyorum.

Bir Artvinli grup kimliği var mıdır? Ne kadar yansız olabilirim bilemem ama böyle bir kimliğin olduğunu; kendine özgü değerler taşıdığını düşünüyorum. Bu kimliğin özellikle "yerleşik toplum" olmaktan kaynaklandığına inanıyorum. Artvin ve yöresindeki insanlar çok uzun yıllardır yörenin yerleşik insanları; yerleşik toplum değerlerini içlerine iyice sindirmişler diye düşünüyorum.

Artvin yöresi insanlarının bir başka özelliği, çok dar alanlarda yerleşik olmaları, karşılıklı-bağımlılık ilişkilerini "kurnazlık" yerine "paylaşma" ve "dayanışma" üzerinde yapılandırmaları. Doğanın güç koşullarına karşı verilen yaşam savaşı onlara "çalışkanlık", "dürüstlük", "haklara saygılı olma", "kendine fren koymasını öğrenme", "hoşgörü" ve "ilkeli tutku" gibi özellikler kazandırmış. Topluluk kültürünün dayandığı düğünde, dernekte, çarşıda, pazarda, toyda törende birbirlerini gözle ve sözle denetim altında tutabilmeleri, bunu da birçok bin yıldır yapmış olmaları yöre insanının ayırt edici özellikleri haline gelmiş.

Kollektif güç olma

Artvinli hemşehrilerim aralarında konuşurken, tek tek çok başarılı insanlar yetiştirdiklerinden ama bir araya gelerek "kollektif güç" oluşturma konusunda eksik kaldıklarından yakınıyor, birlikteliği güçlendirmenin

önemine vurgu yapıyorlar. Bir örgütlü baskı gücü oluşturmanın çağımızın yönetim etkinliklerindeki önemine gönderme yapıyor; bir araya gelme çağrılarını yineliyor. Geçenlerde katıldığım bir Artvinliler toplantısında, ülkemiz sosyo-ekonomik yaşamında önemli yerlere gelmiş bir dizi insan vardı. Bir emekli general de, "Bir İngiliz 'aptal'dır; işe yaramaz, iki İngiliz bir araya gelince 'cemiyet' oluşturur; güç olurlar. Üç İngiliz bir araya gelince 'imparatorluk' kurarlar" sözünü aktardı. Bu söz bana Anadolu konferanslarında çok yinelediğim bir başka sözü anımsattı: "Türkiye'de en iyi komisyon üç kişiden oluşurmuş ama ikisi mutlaka hasta olmalıymış!"

Ülkemizin bütün yörelerinde olduğu gibi Artvinli hemşehrilerim de, ortak çalışma alışkanlığımızın olmamasından, birlikte iş yapma becerimizin yetersizliğinden, güç birliği yapmanın öneminden söz ediyor, değişen dünyaya uyum göstermek için daha etkin bir "dayanışma" içinde olmamızın gereğini dillendiriyorlar. Önde gelen bir politikacının altını çizdiği gerçeği yaşamak istiyorlar: "Bulunduğumuz ve karnımızı doyurduğumuz yeri zenginleştiren, ama köklerimizin olduğu yerdeki kültürü yaşatan insanlar olalım!"

Erişilebilir beklenti

Birçok yöremiz gibi Artvin insanı da yönünü arıyor. Artvinliler, hem ülkenin refahı artsın, hem de köklerini ta derinliklerinde hissettikleri kendi yöreleri bu refahtan payını alsın istiyorlar.

Benim Artvin için bir projem var: Diyorum ki, önce bir demografi çalışması yapalım. Köylerde, kasaba ve kentte okul çağındaki nüfusun ayrıntılı bir dökümünü çıkaralım. Sonra bu gençlerin eğitim-öğretim için kamu ve özel kesim elindeki eğitim altyapısının envanterine bakalım; eldeki mevcut kaynaklarla ne yapılabileceğinin verilerini ortaya koyalım. Özellikle meslek liseleri ve meslek yüksek okulları ve klasik liselerde altyapının bugünkü durumunu saptayalım. Bir proje geliştirerek, okul çağındaki bütün çocukları okullaştırmanın daha ilkokulda ciddi bir yönlendirme yaparak meslek okullarına yönelişi hızlandırmanın koşullarını oluşturalım. Eğitim-öğretimi güçlendirmek için öğretmenlerin "sürekli eğitimi"ni sağlayan, yöredeki öğrencileri ülkenin her yerinde iş bulabilecek bilgiyle donatacak insan kaynağını sürekli yeniden üreten bir yapı oluşturalım.

Ömrünün önemli bölümünü sanayinin mekansal gelişmesine vermiş biriyim; ünlü "eşit olmayan gelişme yasası" nedeniyle Artvin'de bir üretim tesisi kurmanın güçlüklerini iyi bilenlerdenim. O nedenle, Artvin'de kısa dönemde uygulanan en etkin çalışmanın "toprakları değil, insanları kurtarmanın" daha erişilebilir bir hedef, insanlarda eşirilemez beklentiler yaratmanın sakıncalı bir yol olacağına inanırım. O nedenle diyorum ki, "...üniversite talebi ne kadar gerçekçi değilse, meslek okulları talebi o kadar ivedi ve gerçekçi taleptir; yaratmak istediğimiz sonuç erişilebilir olduğunda, sözü hayata taşımak, umudu güvene dönüştürmek mümkün olur."

Fizibiliteler hazırlamalıyız

Önce kamunun görevlendirdiği öğretmenleri sürekli eğiten bir mekanizma oluşturarak işe başlayıp, kamunun eğitim-öğretim altyapısını tam kapasite kullanan, kamu kaynaklarından eğitim-öğretim için pay almada etkin lobi yapan örgütlenmeyi gerçekleştiren, somut projeler ve fizibilite çalışmaları ile işe koyulanlar, yaratmak istedikleri sonuçlara daha kolay ulaşabilir diye düşünüyorum.

Cilavuz Köyü Enstitüsü'nün Artvin yöresine katkısını araştırsak, geleceğe dönük hangi projelerin daha etkili olacağına kolaylıkla erişebiliriz. Artvin'e fabrika, yol, baraj yapılmalıdır ama öncelikle gençlerimizi iyi yetiştiren öğretmenler yetiştirilmeli, donanımı yeterli okul altyapıları oluşturulmalı ve sanayinin talep ettiği eğitimli uzman işgücü sunulmalıdır ki, gençlerimiz ülkenin gelişen yörelerinde iş bulsunlar; yazın doğdukları yere gelsinler, emekli olanlar gidip Artvin'de yerleşsinler. Bu yol hem ucuz, hem erişilebilir hem de etkin gelişme yolu olmaz mı?

Ülkemizi daha aydınlık geleceklere taşımak istiyorsak; insan ve sermaye kaynaklarımızın üretim sürecinde etkin ve verimli kullanılmasını sağlamalıyız. Verimliliği artırmanın yöntemlerinden biri de kültürel önyargıların tuzaklarından kurtulma ve "ezberimizi bozma" gayreti içinde olmaktır. Bu ezberlerden ilki, devletin elinde Musa'nın asası gibi "Ol!" deyince her şeyi yapabilecek bir güç olmadığını; yoksul toplumu olan zengin devletin olmayacağını kavramaktır. İkinci ezber, ülkenin her yerine "üretim tesisleri" yapılarak istihdam sorunlarının çözüleceğine inanmaktır.

Bir ülke sanayisinin yoğun olduğu yörelerin altyapısını küresel rekabete uygun hale getirirse daha akıllı yatırım yapar. Örneğin Marmara Bölgesi ekonominin yüzde 60'ına yakın bölümünü denetler, Marmara Bölgesi'nde yapılan bir "altyapı iyileştirmesinin" üretimde yaratacağı "verimlilik artışı" üretimin yüzde 10'undan azını yapan bir yöreye göre daha büyük zenginlik yaratır; daha çok insan aş, iş ve barınacağı konut sağlar.

Amacımız "bağcıyı dövmek değil de üzüm yemek" ise kolektif kaynaklardan pay isterken doğru bir strateji izlemeliyiz. Duygularım ile aklım karışsa da Artvin'in aradığı yönü bulması için katkı yapacaksam "olabilir" ve "ulaşılabilir" beklentileri savunmalıyım; yaratmak istediğimiz sonuca hizmet etmeyecek taleplere karşı durmalıyım. Böyle bir tutumu "teknisyen etiği" olarak algılıyorum; onun gereklerini yerine getirmek için bu düşüncelerimi sizlerle paylaşıyorum.

Kısa dönemde uygulanan en etkin çalışmanın, **"toprakları değil, insanları kurtarmanın"** daha erişilebilir bir hedef, insanlarda **erişilemez beklentiler** yaratmanın sakıncalı bir yol olacağına **inanırım**